

zgodno provedenim sistemom cijevi mlijeko ne dolazi u dodir sa stajskim zrakom, pa ostaje duže higijenski ispravno, nego u našim uvjetima. Nema sumnje, da bi se i kod nas uz primjenu uzorno organiziranog sistema otkupa, sabiranja, obrade, prerade i dostave do potrošača, znatno povećala i omasovila potrošnja mlijeka bilo u sirovom stanju ili kao prerađevina. Sve nagovješćuje, da ćemo u najskorijoj budućnosti imati na pretek sirovog mlijeka, jer se širom zemlje stvaraju vrlo mliječni uzgoji s prosječnom laktacijom od 4—5 tisuća litara. Na nama je, da svim raspoloživim sredstvima uznastojimo da tu vrlo vrijednu sirovinu dopremimo do potrošača u što boljem stanju, pa ćemo time i pridonijeti, da zemlja privredno ojača i da se zdravlje građana očuva.

ZA NAŠE SELO

PORODAJNA KLJENUT ILI NESVIJEST

Prije se ta bolest nazivala porođajna ili mliječna groznica, no to nije nikako odgovaralo pravilnom tumačenju stvari.

Ova bolest nastaje u vezi s teljenjem u obliku poremećenja rada živčevlja, koje se ispoljuje više manje izrazitijim kljenutima, a najčešće nesvjesnim stanjem. U pravilu se javlja skoro beziznimno kod krava, a samo pojedinačno kod koza, ovaca i krmača. Češće se javlja u stanovitim područjima ili posjedima sa prvorazrednim muzarama, zatim u okolici gradova, ukoliko se goveda uzgajaju na prekomjernu mliječnost, a općenito je vezana sa sve to jačim intenziviranjem poljoprivrede.

Bolest se pojavljuje najvjerojatnije zbog poremetnje mijene minerala (kalcij, magnezij i fosfor), koje su bile izazvane hormonalnim smetnjama. Prijašnje mišljenje o malokrvnosti mozga nije se moglo potvrditi. Osim toga pojavi te bolesti pogoduju i neke okolnosti, kao što je to na pr. pasminska pripadnost, obilnija muznost, starost, lakše teljenje, toвно stanje, proždrljivost, obilnije hranjenje prije teljenja, a osim toga se javlja češće i u stanovitim obiteljima ili i individualno. Najčešće se bolest pojavljuje unutar prva 3 dana po oteljenju.

Krave obole najčešće drugi, često treći ili ponekad već koncem prvog dana po oteljenju. Tada im se smanjuje tek, nemirne su, muklo riču te tapkaju nogama. Rijetko dolazi do jasnih znakova uzbuđenja, kao što su: stupanje nogama u jaslje, guranje naprijed i natrag, otkidanje s lanca, divlje navaljivanje na zapreke, grčevi mišićja na vratu i glavi. Uskoro dolazi do slabosti mišićja te tada zanose stražnjim trupom, kod kretanja teturaju ili se naslanjaju o susjedne predmete, teško se podižu, a mišićje im podrhtava. Usto su životinje malo potištene, ne jedu, a burag miruje.

Obično već za 1 do 2 sata zalegnu u polustrani položaj sa podvučenim ili ispruženim nogama, te sa postrance zavrnutim vratom i na plečku položenom glavom. Izgleda kao da krave spavaju duboko. Rožnica oka znade biti suha, a rjeđe se opaža suzenje, no redovito je zjenica raširena. Po nekad ispada jezik iz poluotvorenih usta iz kojih se cijedi slina. Disanje je produbljeno i usporeno, a može biti praćeno stenjanjem ili hropcima. Krave ne balegaju niti mokre. Tjelesna im je temperatura u početku malo povišena, a poslije snižena ispod normale.

* Kemijska tvar, koju proizvode mikroorganizmi, a uništava ili sprječava razvoj drugih mikroorganizama.

U lakšim slučajevima dolazi već za 1 dan do poboljšanja, a rijetko zaostaje izvjesna slabost, koja traje po 2 do najviše 8 dana. No znade doći i do povratnih napadaja. U nepovoljnim slučajevima ugibaju skoro neprimjetno zbog prestanka disanja, ili se opet prije ugibanja znadu uznemiriti ili zapasti u grčeve te dobivati proljev. U iznimnim slučajevima se znadu srušiti, kao da ih je ošinuo grom te uginu u grčevima. Rijetko se za 2 do 3 dana razvije upala pluća zbog zagrcnuća (otežano disanje i groznica) ili se znadu kao posljedice pridružiti kljenuti pojedinih živaca, obamiranje mišića, sisa te nogu, a osim toga luče i manje mlijeka.

Ishod bolesti je bio do nedavna u nekih 40—50% slučajeva nepovoljan, no danas uz napredak veterinarske medicine to se dešava samo u nekih 5% slučajeva.

Oboljelim se kravama pomaže tako, da se polože na obilnu stelju u poludnom ili grudnom položaju sa povišenim prednjim trupom, a podvučenim nogama. Vrlo je opasno bilo što zalijevati u usta, jer se lako zagrcnu. Dalje pomaže snažno trljanje gužvama slame ili polijevanje hladnom odnosno toplom vodom. No svrsishodno će liječenje moći provesti jedino stručnjak.

U pogledu predusretanja bolesti treba steone krave dnevno puštati da se kreću, slabije ih hraniti, t. j. davati dobro sijeno, a manje koncentrate, a manje ih izmuzivati prva 3 dana nakon oteljenja.

Prof. dr. M. Šlezíć

ZNAČENJE MASNOĆA U PREHRANI

U našim domaćinstvima vrlo često se drži, da je glavna svrha masnoća, kako bi okus hrane bio što bolji. Zna se doduše, da je masnija hrana »jača« i da se ta jača hrana više troši zimi, za hladna vremena, ali se te poznate činjenice često ne uzimaju u obzir, i domaćice na masnoćama često štede gdje god mogu. S druge strane gurmani, a i prosječan čovjek u nekim našim krajevima, troše mnogo više masnoća nego je to potrebno za dobar okus hrane, a pritom nikako ne vode računa, da masnoće znatno povećavaju kaloričnu vrijednost hrane, često i iznad poželjne visine. Ni jedno ni drugo ne valja i na štetu je zdravlja.

Masnoće imaju veliku kaloričnu vrijednost, dvostruko veću od bjelančevina i ugljikohidrata, tih dvaju izvora topline i energije, što ih organizam prima s hranom. Tako na pr. 1 g čiste masti ili čista ulja izgarajući u tijelu daje 9,3 kalorija, a gram čista šećera ili drugih ugljikohidrata (škroba) od brašna i drugih namirnica ili pak bjelančevina bilo kojeg podrijetla daje samo 4,1 kaloriju. S obzirom na kaloričnu vrijednost i tržne cijene lako je proračunati, da su masnoće najjeftiniji izvor energije (osim žitarica):

100 g svinjske masti	930 kalorija	36 Din	1 Din	(26 kal.)
100 „ ulja	930 „	27 „	1 „	(34 „)
100 „ maslaca	820 „	60 „	1 „	(13 „)
100 „ margarina	820 „	30 „	1 „	(26 „)
100 „ mesa (20 g bjel.)	130 „	52 „	1 „	(2,5 „)
100 „ mlijeka	65 „	4 „	1 „	(11 „)